

Posílení a motivace

PdF: IVp003

Praktické postupy při výuce dítěte s poruchou autistického spektra nebo jiným neurovývojovým postižením

Vyučující: Mgr. et Bc. Lucie Mudroch Lukášová, M.Sc., BCBA a Mgr. Lucie Vozáková, BCBA

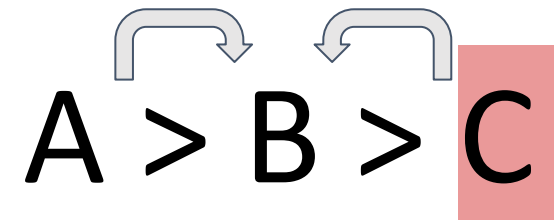
ABC

- základní princip používaný v behaviorální analýze

Antecedent (předchází chování)

Behavior (chování)

Consequent (následuje chování)

Důležité antecedenty (A):

MO (motivace)

Důležité konsekventy (C):

Posílení

Trest

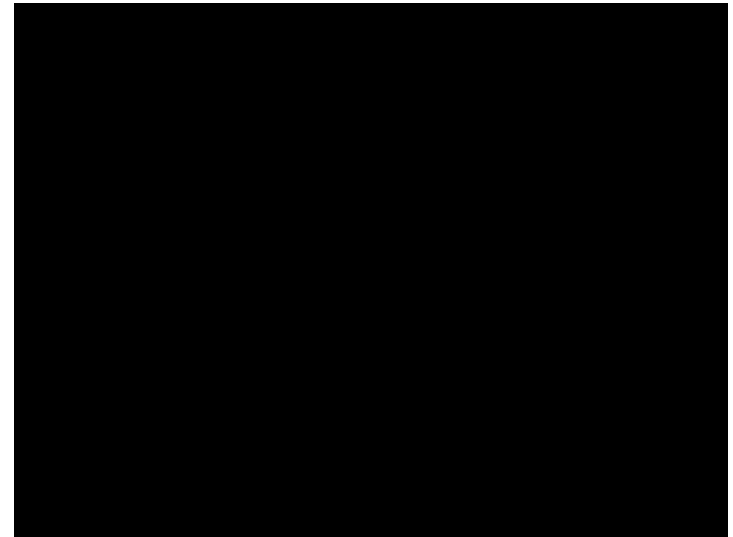
Posílení

= druh konsekventu (následku), při kterém stimul následující chování zvyšuje pravděpodobnost výskytu tohoto chování v budoucnu

Rozlišujeme posilování jako proces (má vlastnosti viz výše) a posílení jako konkrétní stimuly.

Posílení...

- Z DEFINICE VŽDY FUNGUJE
- POKUD NEFUNGUJE, NENÍ TO POSÍLENÍ
- POSÍLENÍ A TREST JSOU SI Z FUNKČNÍHO HLEDISKA OPAKEM
- I NEGATIVNÍ CHOVÁNÍ MŮŽEME POSÍLIT

Negativní posílení a pozitivní trest??!

- Ano! V ABA se pojmů pozitivní a negativní neužívá ve smyslu dobrý/zlý
- pozitivní = něco přibude, zesílí, něco **dodáme** do prostředí
- negativní = něco ubude, oslabí, něco **odebereme** z prostředí

POZITIVNÍ POSÍLENÍ (mzda)

NEGATIVNÍ POSÍLENÍ (ztlumím moc hlasitou hudbu)

POZITIVNÍ TREST (poznámka)

NEGATIVNÍ TREST (odebereme tablet)

Cvičení: urči druh posílení

- **Pozitivní nebo negativní?**
- Kompliment
- Zavřít okno v zimě
- Vypnutí alarmu
- Obejmutí
- Vzít si paralen při bolesti
- Více času na PC
- Oblíbené jídlo na večeři

Co je posilující pro Vás?

Posílení vs. odměna

- zjednodušení
- odměna nemusí být vždy posílením

Je tablet posílení?

Vlastnosti posílení

- vždy jsou následkem chování
- následují okamžitě po chování
- zvyšují jeho výskyt v budoucnu, případně ho udržují
- v čase se mění
- jsou situačně závislá
- individuální

? Proč je důležité měnit často posílení? Mixovat?

Různé kategorie posílení

01

Jedlá posílení

- oblíbené pochutiny
- nemusíme se učit mít je rádi (primární)

02

Předměty/aktivity

- hračky
- IPAD
- oblíbené činnosti

03

Sociální posílení

- pozornost
- pochvala
- úsměv

04

Privilegia

- tokeny
- volný čas
- plusové body

Identifikace potenciálních posílení

- Zeptám se dítěte
- Zeptám se jeho blízkých
- Sleduji děti při volné hře - co si vybírají, s čím interagují
- Dám dítěti na výběr
- Nabízím různé věci / aktivity a sleduji reakci
- Formální assessment

Video

- https://www.youtube.com/watch?v=GA_6-zmAQbA

Cvičení

- Identifikace posílení metodou pozorování volné hry
- Rozdělte se do dvojic
- Podle co Vám řekneme si hrajte s hračkami, které najdete v zájmech
- Druhý z dvojce se snaží tato posílení identifikovat
- Otočte si role

Co pro vás znamená motivace?

Motivace

- Většina mainstreamových proudů nezohledňuje v motivaci prostředí (čím víc je něco dostupné, tím méně to chceme a naopak)
- V BA neděláme předpoklady o tom, co lidi motivuje, my to jednoduše identifikujeme v daném momentu na základě environmentálních proměnných a chování
- Vnější a vnitřní motivace?

Motivace

- v ABA používáme termín MO (motivační operace)

= environmentální proměnné, které mění efektivitu určitých stimulů, objektů nebo událostí, které fungují jako posílení A zároveň mění aktuální frekvenci chování, které bylo daným stimulem, objektem nebo událostí posíleno

(v překladu: jak moc něco chcete - hodnotu posílení // co pro to uděláte - chování)

- Motivace mohou být i “negativní” - snižovat aktuální efektivitu posílení

Druhy motivace

- Saturování / habituace
- Deprivace
- Averzivní stimuly

- nepodmíněné (bez učení) a podmíněné MO

Motivaci můžeme:

- zachytit
- vytvářet

- při učení všech dovedností - motivace je klíč (včetně učení komunikace)
- bez motivace nemá nikdo důvod měnit své chování, dělat cokoliv jiného
- pokud nemáme motivaci ke komunikaci - nekomunikujeme, pokud máme motivaci k problémovému chování - chováme se tak

Příklad

- Snažíte se naučit 4-leté neverbální dítě žádat si o džus. Doteď jste neměli moc úspěch. Víte, že trénink komunikace by měl probíhat během celého dne, takže zkoušíte nabízet džus ráno, v poledne, večer, dokonce měníte druhy džusu, abyste viděli, který dítě zaujme nejvíce. Bohužel žádná z těchto strategií nefungovala...

Jak budovat motivaci

- musíte znát, co je pro dítě posilující, vědět, co ho baví (preferenční assessment)
- musíte mít tato posílení pod kontrolou (klient nemá přístup k posílení neustále)
- doručujete posílení na základě daného chování
- měníte posílení v průběhu sezení, aby neztrácela svou hodnotu (nasycení)
- měnit způsoby prezentování posílení (hledat nové motivující prvky)
- dodávat posílení hojně i bez požadavků
- chcete, aby to byla zábava
- nechte se vést studentem
- dělejte to, co Vám funguje
- snažte se, aby aktivita byla zábavnější s vámi než bez vás

Video

<https://is.muni.cz/el/ped/jaro2021/IVk101/index.qwarp?prejit=6390036>

(1:13)

<https://www.youtube.com/watch?v=BDiQN6I9pqw&t=55s>

(0:55) (2:58) (4:50)

Cvičení

- Partner ve dvojci Vám vybere jedno ze svých posílení
- Pokusíte se vytvořit motivaci, aby chtěl v aktivitě s Vámi pokračovat, případně aby si chtěl říct o daný předmět
- Snažte se motivaci rozvinout o nová potenciální posílení (pokud se Vám to podaří, запиšte si je do zájmů)
- Vyměňte si role

Úkol do příště

- sepište si svá posílení
- vyberte si 2-3 ze zájmů Vašeho dítěte a napište si k nim, jakým způsobem budete budovat motivaci (v jaké aktivitě, jakým způsobem)

